

KARTA PRZEDMIOTU

1. Informacje wstępne

Nazwa przedmiotu	Psychologia rozwoju dzieci i młodzieży
Wydział	Wydział Psychologii, Pedagogiki i Nauk Humanistycznych
Kierunek	Psychologia
Specjalność/Ścieżka specjalizacyjna	—
Poziom PRK	7 PRK
Poziom kształcenia	jednolite studia magisterskie
Forma studiów	studia niestacjonarne
Grupa zajęć	—
Liczba punktów ECTS	6
Rodzaj przedmiotu	obowiązkowy
Liczba godzin ogółem	36 godz.
Cykl dydaktyczny	2024/2025 zimowy
Semestr studiów	3
Rok studiów	2
Profil kształcenia	ogólnoakademicki
Rok realizacji	2025/2026
Język wykładowy	polski
Osoba odpowiedzialna za przedmiot	prof. UAFM dr hab. Joanna Konarska (e-mail: jkonarska@afm.edu.pl)

Semestr, liczba punktów ECTS, rodzaj zajęć, liczba godzin w planie studiów

Semestr	Wykład	Ćwiczenia	ECTS
3	18 godz.	18 godz.	6

2. Cele przedmiotu

C1	1. Zapoznanie studentów ze specyfika psychologii rozwojowej jako subdyscyplina psychologii rozwoju człowieka w ciągu życia w odniesieniu do przedmiotu badań, metodologii i etyki postępowan badawczych prowadzonych z udziałem dzieci. 2. Systematyczna prezentacja przebiegu powiązanych z wiekiem życia zmian i osiągnięć w rozwoju psychicznym typowych dla okresu dzieciństwa, wyjaśnienie ich istoty w świetle różnych hipotez, teorii i koncepcji rozwoju psychicznego oraz znaczenia w świetle praktyki społecznej.

3. Wymagania wstępne

Znajomość podstawowych pojęć psychologicznych.

4. Opis efektów uczenia się

W1	Wiedza: Student, dysponując wiedzą o istocie, czynnikach, mechanizmach oraz efektach zmian w rozwoju psychicznym w okresie dzieciństwa, rozumie powiązania pomiędzy indywidualnymi zasobami rozwoju psychicznego a ich społeczno-kulturowo-wychowawczym kontekstem.	EUK7_W1, EUK7_W4, EUK7_W5, EUK7_W7
U1	Umiejętności: Student potrafi dostrzec podobieństwa i różnice w zachowaniach dzieci w tym samym i w różnym wieku życia; nazwać towarzyszące im procesy umysłowe; psychologicznie zinterpretować ich prawdopodobne przyczyny oraz możliwe konsekwencje na tle określonych warunków wychowawczo-srodowiskowych. Student z zastosowaniem swobodnych technik diagnostycznych potrafi rozpoznać wybrane przejawy rozwoju psychicznego dzieci.	EUK7_U5
K1	Kompetencje społeczne: Student wykazuje postawę refleksyjną wobec własności, specyfiki oraz wagi dzieciństwa w osiąganiu dobro- stanu i zdrowia psychicznego w ciągu całego życia.	EUK7_KS3, EUK7_KS4

5. Treści programowe

Wykład (18 godz.)

Kod	Tematyka zajęć (nr semestru: 3)
Wyk1	Pojęcie rozwoju. Tradycyjne i współczesne rozumienie rozwoju psychicznego. Metodologia i etyka badań z udziałem dzieci.
Wyk2	Zmiany w paradygmacie dzieciństwa na przestrzeni dziejów. Dziecko jako obiekt badań we współczesnej psychologii rozwojowej. Obszary problemowe, sposób pomiaru, wymagania etyczne.
Wyk3	Związki psychologii rozwojowej i psychologii rozwoju człowieka z innymi dyscyplinami i subdyscyplinami naukowymi. Szczególny związek z naukami medycznymi i pedagogiką.
Wyk4	Rodzaje zmian w ontogenezie. Zmiany uniwersalne o charakterze biologicznym. Zmiany wspólne o charakterze społeczno-kulturowym. Zmiany indywidualne, pojęcie wrażliwości i odporności na czynniki rozwojowe i czynniki ryzyka rozwojowego.
Wyk5	Czynniki rozwoju psychicznego. Istota interakcji między "naturą" i "wychowaniem". Filogenetyczne i ontogenetyczne mechanizmy i zasoby rozwoju a czynniki leżące poza podmiotem rozwoju.
Wyk6	Epigenetyka. Przebieg rozwoju prenatalnego. Czynniki determinujące i czynniki ryzyka okresu prenatalnego i perinatalnego. Medyczne i psychologiczne problemy rodzicielstwa. Dylematy etyczne wokół prokreacji i ról związanych z płcią. Krótko- i długoterminowe konsekwencje problemów z okresu prenatalnego i porodu.
Wyk7	Problemy z wyodrębnianiem okresów rozwojowych. Kryteria podziału. Przykłady periodyzacji o charakterze ogólnym i szczegółowym.
Wyk8	Teorie opisujące i wyjaśniające przebieg rozwoju psychicznego z punktu widzenia stadiów rozwojowych i ukierunkowania. Najważniejsze teorie rozwojowe skoncentrowane na dzieciństwie i młodości, a teorie rozwoju człowieka w ciągu życia.

Ćwiczenia (18 godz.)

Kod	Tematyka zajęć (nr semestru: 3)
Cw1	Rozwój fizyczny, zmysłowy i percepcyjny niemowląt. Wczesniactwo i inne problemy neonatologiczne.
Cw2	Rozwój poznawczy niemowląt i małych dzieci w świetle teorii i kontrowersji wokół teorii poznawczo-rozwojowej i teorii informacji. Uczenie się, pamięć, początki języka i inteligencja niemowląt.
Cw3	Dziecko jako podmiot rozwoju. Kondycja emocjonalna, temperament, rozwój społeczny i cechy osobowości w okresie wczesnego dzieciństwa. Znaczenie opieki domowej i instytucjonalnej nad małymi dziećmi.
Cw4	Wywiad anamnestyczny z matką jako źródło wiedzy o przebiegu rozwoju psychoruchowego i psychospołecznego małego dziecka. Konstrukcja schematu wywiadu i jego przeprowadzenie, analiza danych.
Cw5	Zdrowie, rozwój fizyczny i poznawczy na przełomie wczesnego i średniego dzieciństwa. Zmiany w mowie i języku w kontekście relacji społecznych. Źródła różnic indywidualnych u dzieci przedszkolnych.

Cw6	Proby eksperymentalne jako źródło wiedzy o poziomie rozwoju percepcyjno-motorycznego i poznawczego dzieci przedszkolnych. Testowanie rozumienia stałości wielkości fizycznych i zasady błędnego przekonania.
Cw7	Rozwój społeczny i emocjonalny w wieku przedszkolnym. Związki rodzinne i struktura rodziny. Style wychowania w rodzinie. Relacje z rówieśnikami. Obraz siebie i role związane z płcią.
Cw8	Obserwacja i rozmowa w trakcie swobodnej aktywności dziecka (rysunek, zabawy konstrukcyjne i tematyczne, wspólna aktywność ruchowa, prakse podczas czynności samoobsługi, konwersacja) jako źródła informacji o dziecku w wieku przedszkolnym.
Cw9	Rozwój i zdrowie fizyczne w okresie późnego dzieciństwa. Zmiany poznawcze i rozwój językowy. Edukacja szkolna jako czynnik rozwoju poznawczego. Problemy z nauką szkolną. Specjalne potrzeby edukacyjne niektórych uczniów.
Cw10	Rozwój społeczny i moralny w okresie późnego dzieciństwa. Rozwijające się Ja-psychiczne i osobowość dzieci szkolnych. Związki społeczne oraz czynniki organizacji życia społecznego uczniów a rozwój psychiczny w okresie późnego dzieciństwa.

6. Metody dydaktyczne

Wykład	
	Wykład informacyjny
M17	Prezentacja multimedialna
Ćwiczenia	
M6	Dyskusja
M19	Studium przypadku
M20	Uczenie się w oparciu o problem

7. Nakład pracy studenta

Forma aktywności studenta	Obciążenie studenta
Wykład	18 godz.
W tym metodą e-learning:	0 godz.

Ćwiczenia	18 godz.
W tym metodą e-learning:	0 godz.

Praca własna studenta	
	114 godz.

Całkowite obciążenia	
Sumaryczna liczba godzin dla przedmiotu wynikająca z całego nakładu pracy studenta	150 godz.
Sumaryczna liczba punktów ECTS dla przedmiotu	6 ECTS

8. Kryteria oceny

Warunki zaliczenia przedmiotu:

- Ostateczne zaliczenie przedmiotu następuje po uzyskaniu zaliczenia z ćwiczeń, które stanowi średnią ważoną ocenę z kolokwium, aktywności na zajęciach i oceny analizy studium przypadku.
- Ocena z egzaminu na podstawie wyników testu.

Wykłady (Egzamin końcowy / Zaliczenie końcowe)	
Na ocenę 5:	od 90% i więcej pozytywnych odpowiedzi w egzaminie testowym
Na ocenę 4,5:	od 80 do 89% pozytywnych odpowiedzi w egzaminie testowym
Na ocenę 4:	od 70 do 79% pozytywnych odpowiedzi w egzaminie testowym
Na ocenę 3,5:	od 61 do 69% pozytywnych odpowiedzi w egzaminie testowym
Na ocenę 3:	od 50 do 60% pozytywnych odpowiedzi w egzaminie testowym

Ćwiczenia	
Na ocenę 5:	Umiejętność opisu rozwoju w każdym wieku i zrozumienie związków przyczynowo- skutkowych między rozwojem poszczególnych sfer a także udziału czynników rozwojowych w określonym wieku
Na ocenę 4,5:	Umiejętność opisu rozwoju w każdym wieku i wskazania zależności między poszczególnymi sferami rozwojowymi
Na ocenę 4:	Umiejętność wskazania charakterystycznych cech rozwoju w każdym wieku i wiedza na temat udziału czynników rozwojowych w procesie rozwoju
Na ocenę 3,5:	ogólna orientacja w okresach rozwojowych i ich charakterystyce
Na ocenę 3:	słaba ogólna orientacja w okresach rozwojowych i ich charakterystyce

9. Literatura

Literatura podstawowa

1. Boyd D., Bee H. — Psychologia rozwoju człowieka, Poznań, 2008, Zys-ska [Cz.I,II i III (do s.333)]

Literatura uzupełniająca

1. [1] Schaffer R. — Psychologia rozwojowa, Kraków, 1995, UJ [fragmenty]
[2] Schaffer R. — Psychologia dziecka,, Warszawa, 2011, PWN [fragmenty]
[3] Bakiera Ł., Stelter Z. — Leksykon psychologii rozwoju człowieka, Warszawa, 2011, Dyfin [[do indywidualnego studiowania]]
[4] Aries Ph. — Historia dzieciństwa, Gdańsk, 1995, GWP [fragmenty]
[5] Matczak A.— Zarys psychologii rozwoju, Warszawa, 2003, Żak [całość]

Publikacje/prace zbiorowe:

- [1] Psychologia. Podręcznik akademicki — Strelau J. (red.) , Gdańsk, 2000 [T.1., rozdział 7]
- [2] Psychologia. Podręcznik akademicki — Strelau J., Dolinski (red.) , Gdańsk, 2008 [T.2. rozdział 23.]
- [3] Psychologia rozwoju człowieka — Harwas-Napierała B., Trempała J. (red.) , Warszawa, 2000 [T.2. (do młodszego wieku szkolnego)i T. 3. (fragmenty)]
- [4] Diagnoza psychologiczna dzieci w wieku przedszkolnym. — Dołęga Z. (red.) , Katowice, 2006 [fragmenty]
- [5] Wybrane metody diagnozowania i prognozowania rozwoju dziecka do lat trzech — John-Borys M (red.) , Katowice, 1997 [wybrane fragmenty do przeprowadzenia wywiadu i obserwacji]

Pomoce dodatkowe

1. Przetacznikowa M. - Rozwój psychiczny dzieci i młodzieży, Warszawa, PZWS, 1967
2. Żebrowska M. (red.) - psychologia rozwojowa dzieci i młodzieży. Warszawa, PWN, 1979